

Asia: VN/2382/2024

Lausuntopyyntö yliopistojen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetusluonnoksista

Valtioneuvoston asetus yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetusluonnoksen 5 §:ssä esitetään, että yliopistolain 49 §:n 3 momentissa tarkoitettua perusrahoituksesta 81 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 19 prosenttia muiden koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus ja valtakunnalliset tehtävät). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 44 % (nykyisin 42 %) ja tutkimus- ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 37 % (nykyisin 34 %).

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

Unifi on tyytyväinen rahoitusmallin uudistamistyöhön kokonaisuutena. Malliuudistus on kokonaisuus ja kompromissi, jota suunnitelleeseen työryhmään on osallistunut kolme Unifin nimeämää edustajaa. Koska Unifi on ollut edustajiensa kautta mukana työssä ja hyväksymässä ryhmän loppuraporttia, ei Unifi lausu esitetyistä muutoksista yksityiskohtaisesti. Unifi nostaa kuitenkin lausunnossaan esille tulevia tarpeita, työryhmätyön aikana esille nostamiensa huomioita sekä joihinkin muutoksiin liittyviä mallin ulkopuolisia asioita.

Lähtökohtana on ollut, että malleihin ei tehdä suuria muutoksia, jotta korkeakoulujen toivoma ennakoitavuus toteutuu. Tehdyt muokkaukset ovat hallitusohjelman tavoitteista lähteviä.

Unifi tukee perusrahoituksen jakautumista koulutuksen ja tutkimuksen kokonaisuuksiin sekä strategiaperusteiseen rahoitukseen ja valtakunnallisiin tehtäviin esitetyillä prosenttiosuuksilla. Unifi pitää erityisen hyvänä, että tutkimus- ja tiedepoliittisten tavoitteiden perusteella määräytyvän

rahoituksen suhteellinen osuus mallissa kasvaa sekä sitä strategiaperusteinen rahoitus kohdistuu jatkossa yliopistojen omien strategioiden toteuttamiseen.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Unifi kannattaa tavoitetta lisätä ensikertalaisia opiskelijoita ja vähentää koulutuksen kasautumista, mutta huomauttaa samalla, että rahoitusmalli ei ole tehokkain tapa edistää sitä. Kun ensikertalaisuuden merkitys rahoituskriteerinä painottuu voimakkaasti, yliopistoilla pitää olla käytössään lainmukaisia keinoja painottaa opiskelijavalinnoissaan tehokkaammin ensikertalaisia hakijoita.

Unifi pitääkin tärkeänä, että ennen uuden mallin voimaantuloa käydään huolella läpi ja ennakoidaan, mitä juridisia haasteita ensikertalaisiintiön nostamiseen liittyy ja miten ne olisivat ratkaistavissa.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (7 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen. Strategiaperusteisen rahoituksen osuus olisi jatkossa 10 prosenttia koko perusrahoituksesta (nykyisin 15 prosenttia).

Strategiarahoitukseen kuuluvasta valtakunnallisesta ohjelmarahoituksesta luopumista vastaava 5 prosentin osuus siirrettäisiin muiden koulutus- ja tiedepoliittikan tavoitteiden perusteella määräytyvästä rahoitusosuudesta toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja laajuuden perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Unifi kannattaa muutosta ja pitää hyvänä sitä, että jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

1. Yliopistossa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %
2. Yliopistossa suoritettujen ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 19 %
3. Yliopistossa suoritettujen alempien korkeakoulututkintojen lukumäärä 11 %
4. Avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 3 %
5. Korkeakoulujen yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 1 %
6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %
7. Yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %
8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 2 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Unifi kannattaa tavoitetta lisätä ensikertalaisia opiskelijoita ja vähentää koulutuksen kasautumista, mutta huomauttaa samalla, että rahoitusmalli ei ole tehokkain tapa edistää sitä. Kun ensikertalaisuuden merkitys rahoituskriteerinä painottuu voimakkaasti, yliopistoilla pitää olla käytössään lainmukaisia keinoja painottaen opiskelijavalinnoissaan tehokkaammin ensikertalaisia hakijoita.

Unifi pitääkin tärkeänä, että ennen uuden mallin voimaantuloa käydään huolella läpi ja ennakoidaan, mitä juridisia haasteita ensikertalaiskiintiön nostamiseen liittyy ja miten ne olisivat ratkaistavissa.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona strategiarahoituksesta (2 % -yksikköä) sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä (1 % -yksikkö), jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 3 % (nykyisin 4 %).

Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidättekö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

Unifi kannattaa tavoitetta lisätä ensikertalaisia opiskelijoita ja vähentää koulutuksen kasautumista, mutta huomauttaa samalla, että rahoitusmalli ei ole tehokkain tapa edistää sitä. Kun ensikertalaisuuden merkitys rahoituskriteerinä painottuu voimakkaasti, yliopistoilla pitää olla käytössään lainmukaisia keinoja painottaa opiskelijavalinnoissaan tehokkaammin ensikertalaisia hakijoita.

Unifi pitääkin tärkeänä, että ennen uuden mallin voimaantuloa käydään huolella läpi ja ennakoidaan, mitä juridisia haasteita ensikertalaiskiintiön nostamiseen liittyy ja miten ne olisivat ratkaistavissa.

7. Yliopistoissa kalenterivuonna suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijöiden painoarvojen esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia

- **Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa yliopistolain 40 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).**
- **Jos ylempien korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylempien korkeakoulututkinnon tai ylempien ammattikorkeakoulututkinnon taikka jos alemman korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.**
- **Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.**

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemisesta (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Unifi on työryhmätyön aikana esittänyt, että tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärän painottaminen nykyiselläkin kertoimella 1,5 on ollut riittävän kannustava. Yliopistot ovat tehneet toimenpiteitä valmistumisaikojen nopeuttamiseksi. Lisämahdollisuudet nopeuttamiseksi ovat rajalliset. Valmistumisaikoihin vaikuttaa myös muu toteutettu koulutuspolitiikka ja muun muassa opiskelijoiden toimeentulokannustimet.

Unifi on esittänyt, että rahoitusmallissa toisen samantasoisin tutkinnon kerroin olisi jatkossa vähintään 0,5, mikä asetusluonnoksessa toteutuu.

Rahoitusmallimuutoksen rinnalla pitää yliopistoille avata keinoja painottaa opiskelijavalinnoissa hakijoita, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

-

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimuksen rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

- 1. Julkaisujen lukumäärä 14 %**
- 2. Yliopistossa suoritettujen tohtorin tutkintojen lukumäärä 9 %**
- 3. Kansainvälinen kilpailtu tutkimusrahoitus 7 %**
- 4. Kotimainen ja kansainvälinen yritysiltä saatu tutkimusrahoitus ja muu kotimainen tutkimusrahoitus 7 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

Ehdotetut kriteerit ja prosenttijakauma on tarkoituksenmukainen. Unifi pitää hyvänä, että kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevien rahoituskorien koostumuksiin ei tehty muutoksia.

10. Tohtorin tutkintojen lukumäärää koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 9 %:iin (nykyisin 8 %). Voimassa olevan asetuksen tohtorin tutkintoja koskevasta rahoitusrajasta luovuttaisiin.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

-

11. Kansainvälistä kilpailtua tutkimusrahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa nostettaisiin 7 %:iin (nykyisin 6 %) ja kotimaista ja kansainvälistä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta ja muuta kotimaista tutkimusrahoitusta (Suomen Akatemia, Business Finland) koskevan kriteerin painoarvoa samoin 7 %:iin (nykyisin 6 %).

Kotimaisilta ja kansainvälisiltä yrityksiltä saatua tutkimusrahoitusta painotettaisiin laskennassa kertoimella 1,2.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

-

12. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta eikä yliopistojen valtakunnallisten tehtävien rahoitusta, voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

Muutosvaiheessa on tärkeää, että yksittäisen korkeakoulun rahoitus ei vähene liikaa. Siksi Unifi pitää hyvänä rahoitusmalliin esitettyä mekanismia, joka rajoittaa vuosittaisen rahoituksen vähentymisen yksittäisessä korkeakoulussa enintään 3 prosenttiin.

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Lähtökohtana on ollut, että malleihin ei tehdä suuria muutoksia, jotta korkeakoulujen toivoma ennakoitavuus toteutuu. Tehdyt muokkaukset ovat hallitusohjelman tavoitteista lähteviä. Muutosvaikutukset koko korkeakoulujärjestelmälle ovat maltillisia, mutta yksittäisille korkeakouluille muutokset voivat olla isojaakin.

14. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista.

Unifi toivoo, että tulevan sopimuskauden (2025-28) jälkeisten rahoituksen ja ohjauksen tarpeiden tunnistaminen ja suunnittelu käynnistetään pian. Indikaattoripohjaiseen mallin tehtävät muutokset on suunniteltava hyvissä ajoin, jotta korkeakoulut voivat niihin toiminnassaan valmistautua.

Unifi odottaa, että kansainvälisten opiskelijoiden tutkintojen säilymistä rahoitusmallissa tarkastellaan tulevan sopimuskauden jälkeen.

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

15. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- **Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.**
- **Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.**

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

Unifi kannattaa mahdollisimman pikaista työn käynnistämistä isojen järjestelmätason muutostarpeiden ja sitä tukevien rahoitus- ja ohjauskäytänteiden tunnistamiseksi.

Erillisen temaattisen kannustepalkkiojärjestelmän luomiseen Unifi suhtautuu varauksellisesti.

Holopainen Heikki
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry